

eszi, nem kap mást" érvényesítésével. Most e központok többsége, mivel iparvállalati keretekben működött, minden bizonnyal meg fog szünni, ui. az ún. nagy privatizáció első és második hullámában vagy 500 nagyvállalat kerül magánkézbe. Ugyan melyik tulajdonos tartana el semmirekellő struktúrákat? (Jellemző, hogy a szóban forgó információs központok nem kapcsolódtak be a privatizációt előkészítő munkálatokba sem. Játszották a sértődöt-tet.)

A harmadik és a negyedik mítosz, akárcsak *Apollinaire* pihi madarai az Égöv c. költeményben, egy-egy szárnyú, és együtt szokott röpködni. Aszerint, hogy a bennük érdekelték éppen milyen minőségben szerepelnek, hangzik el hol az egyik, hol a másik. Ha állami megrendelést akarnak a maguk számára biztosítani, akkor azt mondják: "az államnak dotálnia kell a nyilvános információs szolgáltatásokat, minthogy közérdekű tevékenységeket reprezentálnak". Ha viszont valamilyen nyugati cég csehországi képviselő

lőként lépnek fel, akkor ekként szónokolnak: "az információ termék, és az információs szolgáltatások körében a korlátolatlan szabad versenynek kell érvényesülnie".

A szerző egyik megfogalmazása szerint az emberi természet egyik megnyilvánulási formája az "émlékekben való optimizmus", amely alapja a mítoszok keletkezésének, míhelyst egyéni szintről társadalmi szintre kerülnek. Egyáltalán az, hogy immár mítoszok születtek a közelmúlt csehszlovák információügyéről is, arról vall, hogy az általános elvárások ezt a korszakot vétképpen meghaladottnak, lezártak ismerik el.

/Koncepcie rozvoje vefejných informačních služeb. = I, 34. köt. 9. sz. 1992. p. 198–202.

MATOUŠOVÁ, M.: Informační služby v České republice – minulost, budoucnost a mýty. = I, 34. köt. 12. sz. 1992. p. 291–292./

(Futala Tibor)

Akkreditálás a könyvtárosképzésben: fontossága a kanadai könyvtárügy számára

Az Amerikai Könyvtári Egyesület (American Library Association = ALA) Akkreditáló Bizottsága (Committee of Accreditation = COA) az USA-ban 52. Kanadában pedig 7 könyvtárosiskola akkreditálását intézi.

A cikk szerzője – kanadai tagként – nemrég két tanévet töltött el a COA-ban. Mint mondja: ha egy ország kormányzása túl fontos ahhoz, hogy kizárólag politikusokra lehessen bízni, azonképpen a könyvtárosképzés is fontosabb annál, hogy kizárólag a pedagógusok dolga legyen.

A gyakorló könyvtárosok mind szívesebben kapcsolódnak be az akkreditálási folyamatba, bár nem mindig tudják áttekinteni a Chicagóból, az ALA főhadiszállásáról irányított mechanizmusának bonyolultságát. Kivéve, ha a könyvtárosiskolában már megismertek e folyamattal, vagy ha olyan könyvtárosi érdekképviselő tagjaként szerepeltek, amely ezzel az eljárással kapcsolatba került.

A COA tizenkét tagú, megbízatása két évre szól, amely egyes tagjai esetében még egy időszakra meghosszabbítható. Mivel a Kanadai Könyvtári Egyesület (Canadian Library Association = CLA) elfogadta az amerikai akkreditáló rendszert, 1978 óta a COA ülésein legalább egy kanadai képviselő is részt vesz.

Az akkreditálás tengelyében az alapelvek és azok a szabványok állnak, amelyek az alapelveket bontják ki a szakma irányában.

Az alapelvek így hangzanak:

1. Az akkreditálás a konstruktív kiértékelés szellemében megy végbe.
2. Az akkreditálást végző testületnek mind a szakma gyakorlóitól, mind oktatóitól tanácsot és segítséget kell kérnie.

3. Az akkreditálást végző testületnek a jobb képzési eredmények elérése érdekében más területek akkreditáló testületeivel kell kooperálnia.

4. A testületnek újra meg újra verifikálnia kell saját elveit, céljait és eljárásait, nehogy azok a könyvtárosképzés megcsontosodásához vezessenek.

5. A COA-nak legfőbb feladata, hogy értékelje a képzési programokat.

6. A szabványok által a képzés számára olyan keretet kell biztosítani, hogy az iskola kísérleteket is végezhesen, illetve konfliktusok nélkül működhessen anyaintézményén belül.

7. A szabványok követelményrendszere inkább minőségi, mint mennyiségi legyen.

8. A szabványoknak kiemelten kell kezelniük azokat a követelményeket, amelyek a könyvtárosképzés szempontjából a legfontosabbak.

Az akkreditálás szabványai biztosítják a könyvtárosképzésben a "masterprogramok" folyamatos figyelemmel kísérését. E programok "előrehaladásáról" az iskolák évente jelentést készítenek a COA számára.

A COA jelenleg az 1972. évi akkreditáló szabványok alapján működik. Megújításukra a közelmúltban albizottság jött létre, amelynek különösen a 4.–5. akkreditálási elvet kell "érzékenyen" kezelnie. Ezekről az elvekről egyébként több intézménytől is kértek véleményt.

A megújítás alatt álló szabványok végig "könyvtári és információs tanulmányokról" beszélnek, minthogy a mai nézetek szerint ez a megfogalmazás fejezi ki az elsajátítandó tudás és információk különféle tartományait. A szabványok követelményrendszere:

I. Rendeltetés, célok, célkitűzések

Itt ki kell fejezni

- ▶ a szakma iránti elkötelezettséget, a tanulmányok filozófiáját és lényeges jellegzetességeit;
- ▶ az iskola érzékenységet saját célkitűzései és ezen keresztül a szakosodási lehetőségek iránt;
- ▶ az egyéb diszciplínák hozzájárulásának elismerését a könyvtári és információs tanulmányokon belül;
- ▶ a könyvtár és az információs szolgáltatások változó szerepét a multikulturális, műszaki és globális társadalom körülményei közepette.

II. A tanterv

A tantervet inkább komplex egészként, semmint a kurzusok összességéül kell kezelni. A tantervhez csatlakozhatnak különféle specializálódások, interdiszciplináris vállalkozások és kutató tevékenységek.

III. A fakultások

A képzés lehet teljes vagy részidejű, ezenfelül magasabb kvalifikációt biztosító formák is lehetségesek.

IV. A hallgatóság

Miközben a könyvtárosképző iskola a tanulmányi, beiskolázási, segélyezési, adminisztratív stb. programjait saját maga alakítja ki, ebbe a munkába a hallgatóságot is be kell vonni.

V. Ügyvitel és anyagi támogatás

Az ehhez szükséges kereteket – megfelelő szinten – az iskola teremti elő.

VI. Fizikai erőnlét és készségek

E tekintetben összhangban kell lennie a hallgatók ebbéli állapota és a könyvtáros-információs szakmában használt modern berendezések és eljárások között.

A COA a fentieket külön-külön és együttesen veszi tekintetbe az értékelésnél.

Az *akkreditációs eljárás* azzal kezdődik, hogy valamely könyvtárosképző iskola kérelmezi a felvételt az akkreditált intézmények közé. E célból önjelmezést juttat el a COA-hoz.

Ha a COA az önjelmezést megfelelőnek tartja, ellenőrizheti a benne foglaltakat. Ezt az ellenőrzést a COA által kinevezett helyszíni látogató csoport végzi

el az iskola vezetőjével együttműködve. A 4–5 tagú látogató csoportnak, ha kanadai iskola minősítéséről van szó, legalább két kanadai tagja van. A látogatás mindig nagy szakmai élmény, minthogy rövid idő alatt igen sokféle teendőt kell elvégezni. A látogatásokra összei vagy tavasszal kerül sor.

A helyszíni látogató csoport jelentése alapján a COA

- ▶ akkreditálhatja az iskola programját,
  - ▶ 2 tanévre vonatkozóan feltételes akkreditálásban részesítheti,
  - ▶ elutasíthatja az akkreditálási kérelmet.
- Az iskola az ALA-nál megfellebbezheti a COA döntését.

Az akkreditáltságot évente meg kell újítani. E célból a COA

- ▶ elfogadhatja az iskola éves jelentését,
- ▶ a jelentés ellenőrzésére látogatást szervez az adott iskolába,
- ▶ újabb információkat kérhet be, s a döntést későbbre halasztja.

A feltételesen akkreditált iskolának minden éves és téli COA-konferencián részt kell vennie. Ha a feltételes státus 18 hónapon belül nem véglegesedik, a COA-nak a helyszíni kiszállás lehetőségét kell mérlegelnie.

A gyakorló könyvtárosok és a könyvtárak sokféle úton-módon kapcsolódhatnak be az akkreditációs eljárásba. Így tovább ápolhatják az alma materrel való kapcsolatot, tanácsadó testületté szerveződhetnek az iskola mellé, végül pedig a COA-ba is bekerülhetnek.

Az akkreditálás fontossága az együttműködésben rejlik. Ebben a kooperációban egyaránt szerepet kapnak a hallgatók, a karok, az oktatók, a gyakorló szakemberek. *Evelyn Daniel*, a North Carolinai Egyetem Könyvtári és Tudományos Információs Karának dékánja szerint az akkreditációs folyamat a "legintenzívebb folyamatok egyike, de egyúttal nagyon nagy szakmai megelégedettséget is ad, komoly próbára teszi az egységnek tárgyaló, áttekintő és vezetőképességét..."

/EVANS, G.: *Library education accreditation: it's importance to the Canadian library community.* = *Canadian Library Journal*, 48. köt. 2. sz. 1991. p. 103–107./

(Gáti Iván)

A szlovák hipertext hálózat

A szlovák hipertext hálózat, a *Slovhynet* olyan – elsősorban társadalomtudományi – hipertext dokumentumok együttese lesz, amely a szlovák nemzeti bibliográfiával (*Slovenská národná bibliografia*) kapcsolatban jött létre.

Hipertexttel Szlovákiában eddig inkább csak elektronikus kézikönyvek és turista vadmecumok formájában lehetett találkozni, de ezek nem tették lehetővé megváltoztatásukat, kiegészítésüket stb. A *Slovhynet* esetében az említett adatbázisokhoz képest nyílt